

Belediye Gelirleri Kanununda Yer Alan Haberleşme Vergisinin Vergi Hukuku Açısından Değerlendirilmesi

Evaluation of Communication Tax in the Municipal
Revenues Law in Terms of Tax Law

Prof. Dr. Özgür BİYAN*

Geliş(Submitted): 15.04.2026,

Kabul(Accepted): 24.06.2026,

Hakemli Makale

Research Article
Araştırma Makalesi

ÖZET

Belediye Gelirleri Kanunu kapsamında düzenlenen haberleşme vergisini, vergi hukukunun temel ilkeleri çerçevesinde değerlendirmeyi amaçlayan bu makalede, haberleşme özgürlüğünün küresel kamusal mal niteliği ve pozitif dışsallıkları odağında mevcut vergileme rejiminin teknolojik gelişmeler karşısındaki konumu betimsel bir yöntemle incelenmiştir. Dijitalleşme ile geleneksel haberleşme araçlarının yerini mobil ağlara bırakması sonucu ortaya çıkan değişimlerin haberleşme vergisinde yarattığı etkiler ve belediye gelirleri içindeki mali etkinliğini kaybetmesi hukuksal bir zeminde irdelenmektedir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda, haberleşme vergisinin mevcut yapısıyla ekonomik ve hukuki işlevini yitirdiği, vergi sisteminde sadeleşme sağlanması amacıyla kaldırılması ve yerel yönetimlerin gelir ihtiyacının merkezi yönetim vergilerinden ayrılacak paylarla karşılanmasının daha doğru olacağı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Haberleşme Özgürlüğü,

Haberleşme Vergisi, Belediye Gelirleri, Vergileme.

JEL Sınıflandırması: H20, H71, K34.

ABSTRACT

Aiming to evaluate the communication tax regulated under the Law on Municipal Revenues within the framework of the fundamental principles of tax law, this article examines the position of the current taxation regime against technological developments, focusing on the "global public good" nature of the freedom of communication and its positive externalities. Using a descriptive method, the study scrutinizes the legal implications of the shifts resulting from the replacement of traditional communication tools by mobile networks in the wake of digitalization, as well as the subsequent loss of fiscal efficiency within municipal revenues. The assessments conclude that the communication tax has lost its economic and legal functions in its current structure. Accordingly, it is suggested that the tax should be abolished to ensure simplification in the tax system, and that the revenue needs of local governments should be

* Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, İİBF, Maliye Bölümü, obiyar@bandirma.edu.tr. ORCID No: 0000-0002-0804-9963

Atıf(Citation): Biyan, Ö. (2026), Belediye Gelirleri Kanununda Yer Alan Haberleşme Vergisinin Vergi Hukuku Açısından Değerlendirilmesi, Vergi Sorunları Dergisi, Temmuz 454, 35-48.

more appropriately met through shares allocated from central government tax revenues.

Keywords: Freedom of Communication, Communication Tax, Municipal Revenues, Taxation.

JEL Classification: H20, H71, K34.

GİRİŞ

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu¹ (BGK) kapsamında belediyeler tarafından tarh ve tahsil edilen vergilerden biri olan Haberleşme Vergisi, bireylerin temel haklarından haberleşme özgürlüğü ile temas eden bir vergidir. Türk Vergi Sisteminde haberleşme üzerinden alınan pek çok mali yükümlülüklerden biri olan haberleşme vergisi, önceleri yerel yönetimlere bırakılan bir “belediye payı” iken, sonradan “vergi” kimliği kazanmış bir mali yükümlülüktür. Bu yükümlülüğün niteliği ne olursa olsun (vergi ya da belediye payı) Anayasal hükümler çerçevesinde tahsil edilmesi gerektiği açıktır.

Haberleşme üzerinden alınan vergi ve benzeri mali yükümlülüklerin tamamı merkezi yönetim tarafından tahsil edilirken, doğrudan ismini haberleşmeden alan “haberleşme vergisi” yerel yönetimlerin gelir kaynağı olarak varlığını korumaktadır. Sabit telefonların vergilenmesi amacıyla düzenlendiği tespit edilen bu vergi günümüzde çeşitli nedenlerle etkinliğini kaybetmiştir. Etkinliğin kaybedilmesi akıllarda yeniden sorgulanmasına neden olmaya başlamıştır. Söz konusu verginin tarh ve tahsil işlemlerinin yerel yönetimler tarafından devam edilmesinin verimli olup olmayacağı tekrar masaya yatırılması gereken konuların başında gelmektedir. Zira haberleşmenin yerel bazdaki etkileri çok farklı noktalara gelmiş, haberleşme kavramının boyutu değişmiş ve dijitalleşme ile farklı formlara bürünmüştür. Dolayısıyla verginin konusu kapsamındaki bazı hususların teknolojik gelişmeler ve dijitalleşme nedeniyle önemini kaybetmesi, haberleşme vergisinin konusuna girmeyen ancak “haberleşme” içinde kalan unsurların vergilenmemesinden kaynaklanan adalet ve eşitlik tartışmaları, haberleşme vergisinin yapısının da sorgulanmasını gerektirmektedir.

Bu hususların yanında haberleşme vergisinin öteden beri devam eden “mükellefiyet” tar-

tışmalarının da hala vergileme ilkeleri açısından sorunlarını korumaya büyüyerek devam ettiği fark edilmektedir. Türk Vergi Sisteminin spesifik (tek) mükellefe sahip yegâne vergi türü olan Haberleşme Vergisinin ruhuna uygun hareket edilmediği kanısının doğmasına yol açmaktadır. Bir başka ifadeyle mükellef olarak belirlenen kurum dışında haberleşme hizmetini sunan işletme sayısının geçmişten günümüze çok farklı boyutlara ulaşması, haberleşme hizmetlerinden alınan vergilerin vergi adaletinden uzaklaşarak tahsil edilmeye devam edildiğini göstermektedir. Bu çalışmada bu ana hususlar başta olmak üzere haberleşme vergisinin uygulanmasında yaşanan sorunlar ile hukuki zemini irdelenmektedir.

1. HABERLEŞMENİN VERGİLENMESİNİN HUKUKİ ZEMİNİ VE GEREKÇESİ

iletişim bireylerin en temel haklarından biridir. Her birey diğer bireylerle etkileşim ve diyalog kurarak ilişki içerisinde olma ihtiyacı ve zorunluluğu duyar. Sosyalleşme ve ticarileşme ancak bu şekilde mümkün olabilmektedir. İletişim aynı zamanda canlı varlık olmanın da bir sonucudur. İletişimin en önemli araçlarından biri ise haberleşmedir. Haberleşme iletişimin teknik altyapısını oluşturur. Her iletişim bir haberleşme içerir ancak her haberleşme tam anlamıyla bir iletişim sağlamayabilir. Bu anlamda üst başlık iletişim iken alt başlık haberleşmedir².

Haberleşme ihtiyacı ve talebi zaman içinde haberleşmenin bir hak olduğu konusunu gündeme getirmiş ve evrensel hukuk bağlamında “haberleşme özgürlüğü”ne dönüşmüştür. Haberleşme özgürlüğünün alt yapısını ise düşünce ve ifade özgürlüğü oluşturmaktadır. Haberleşme özgürlüğü, kişinin kesintiye uğramadan ve sansür edilmeden başkalarıyla iletişim kurma hakkı bağlamında özel hayatın bir parçasını da oluşturmaktadır³. Günümüzde kitle haberleşme araçlarının tamamını kapsamına alan haberleşme özgürlüğü, haber, düşünce ve kanıların basın radyo televizyon ve sinema gibi kitle haberleşmesi araçlarının kullanılarak serbestçe alınması ve yayılması olarak da ifade edilebilir⁴. Çağdaş demokratik toplumlarda haberleşme özgürlüğünün kullanımı aşamasında bu özgürlüğün kullanımına izin verilmesi dışında, devletin aktif bir şekilde tedbir alması zorunluluğu

1 RG, 29.05.1981/17354.

2 Daha detaylı bir değerlendirme için bkz. Hıfzı Topuz, “İletişim Özgürlüğü”, Yeni Yüzyıl’da İletişim Çalışmaları Dergisi, Y.2, S.2, Ocak 2021, 4-6, 4.

3 Anayasa Mahkemesi, E.2014/87, K.2015/112, RG, 28.01.2016/29607.

4 Kayıhan İçel, “Haberleşme Özgürlüğü”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y.41, S.1-2, 71-107, 72.

bulunduğu kabul edilmektedir. Bir başka ifadeyle devletin haberleşme araçlarına yönelik kamu hizmetlerinden yararlanma olanağını sağlaması ve/veya vergisel kolaylıkları temin etmesi beklenir⁵. Nitekim temel haklardan biri olan haberleşme üzerinden vergilendirme yapılırken Anayasa'nın 13. maddesinde yer bulan ölçütler çerçevesinde bir vergilendirme yapılması gerektiği açıktır⁶. Farklı bir ifadeyle Anayasa'nın 22. maddesinde⁷ yer bulduğu üzere haberleşme özgürlüğünün engellenmemesi esastır. 'Engellenme' ifadesinin vergi hukuku açısından sonucu nasıl yorumlanmalıdır. Farklı bir ifadeyle vergileme yapılması engellenme kapsamı içinde midir? Eğer bu temel kişi haklarından biri ise Anayasa'nın 13. maddesi çerçevesinde vergileme açısından ölçüsü nedir? Bu değerlendirme için haberleşme üzerindeki tüm mali yüklerin dikkate alınarak çıkarım yapılması en sağlıklı yol olacaktır. Çalışmanın sınırları açısından bu detaya burada girilmemektedir⁸.

Vergilendirme yapılırken belirli ilke ve kriterler çerçevesinde vergilendirilme yapılması esas olmakla birlikte haberleşme üzerinden bir vergi alınması mı sorusu da ayrı bir tartışmadır. Haberleşme esas itibarıyla kamusal niteliğe sahip bir konudur. Haberleşmenin sağlanabilmesi için bir alt yapı ihtiyacı zorunluluk arz etmekte ve bu da ancak devlet tarafından yapılabilir. Zira özel sektörün bir ülke genelinde bu alt yapıyı kurabilmesi ölçek ekonomisi açısından mümkün değildir. Bu da haberleşme üzerinden hizmet alınması durumunda faydalanma ilkesi gereği bir mali yükümlülüğe katlanılmasını gerektirmektedir. Kaldı ki sadece bir devletin sınırları ile bağlı kalınmayıp diğer devletlerin sınırlarının da aşılarak hizmet alınması söz

konusu olduğundan haberleşme (ağı) evrensel bir hizmet niteliğine bürünmektedir. Bu amaçla ihdas edilen Evrensel Hizmet Kanunu'nda¹⁰ haberleşme bir evrensel hizmet olarak tanımlanmıştır (m.2). Kamu maliyesinde küresel kamusal mal niteliğinde olması¹¹ da dahil edildiğinde haberleşme üzerinde vergileme yapılmasının meşru zemini oluşmaya başlar.

Diğer yandan vergileme yapılırken dikkat edilmesi gereken en önemli husus ise temel hak olarak kabul edilen haberleşmenin ölçülü bir şekilde vergilendirilmesi ve yarattığı pozitif dışsallığın da dikkate alınmasıdır. Bir başka ifadeyle aşırı vergileme yapılmaksızın ve teşvik edilmesi gereken hususların gözden kaçırılmaksızın vergilendirilme yapılması gerektiği gözden kaçırılmamalıdır¹². Bir mali yükümlülüğe katlanılması kabul edilebilir olmakla birlikte kamu yararı ile bireysel yarar arasındaki dengenin doğru kurulması, kişilerin haberleşme hakkını yüksek vergi koymaksızın kullanmalarına engel olunmaması da bir o kadar önemlidir. Bazen tek bir mali yükümlülük ilk bakışta çok yüksek ya da önemli görülmesine de birden çok mali yükümlülük aynı konuda dikkate alındığında sonuç itibarıyla aşırı vergileme yapılması gündeme gelebilir. Bu da haberleşmeyi "pahalı" hale getireceğinden herkes tarafından ulaşılabilir olmaktan çıkartır ve sonuç itibarıyla temel hakkın etki n ya da yeterince kullanılamamasına neden olur.

Nitekim literatürde yapılan çalışmalarda da ifade edildiği üzere Telekomünikasyon sektörü, özellikle gelişmekte olan ülkelerde yüksek ve kolay tahsil edilebilir gelir yapısı nedeniyle devletler

5 İçel, s.76.

6 Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca "Temel hak ve hürriyetler, özerline dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz".

7 Türkiye Cumhuriyeti 1982 Anayasasının ikinci bölümü kişi hakları ve ödevlerini düzenlemektedir. ilgili bölümün 'C. Haberleşme hürriyeti' başlıklı 22. maddesinde herkesin haberleşme hürriyetine sahip ve haberleşmenin gizliliğinin esas olduğu vurgulandıktan sonra, "millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlakın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış mercin yazılı emri bulunmadıkça; haberleşme engellenemez ve gizliliğine dokunulamaz." ifadesine yer verilmiştir.

8 Türk Vergi Sisteminde haberleşme üzerinden çok sayıda alınan vergi ve benzeri mali yükümlülük bulunmaktadır. Özel iletişim Vergisi, Katma Değer Vergisi, Telsiz Kullanım Ücreti, Haberleşme Vergisi başta gelmektedir. Literatürde yapılan değerlendirmelerde dünyadaki diğer ülkelere nazaran Türkiye'de sektöre özgü vergi ve harçların oldukça yüksek olduğu ifade edilmiştir. Konu hakkında detaylı değerlendirmeler için bkz. Güneş Yılmaz ve Özgür Biyan, "Temel Hak ve Özgürlükler Bağlamında Haberleşme Özgürlüğüne Yönelik Bir Deneme: Vergilendirme Yoluyla Müdahalede Sınır", Legal Mali Hukuk Dergisi, C.13, S.156, 2017, 2901-2936, 2930-2931.

9 Fazlı Yıldız, "Türkiye'de Telekomünikasyon Sektörüne Yönelik Vergisel Düzenlemelerin Değerlendirilmesi", Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi - Sayı 39 - Ocak 2014, 311-326, 322.

10 5369 Sayılı Kanun, RG, 25.06.2005/25856. Aynı Kanun'un 6. Maddesi uyarınca haberleşme hizmeti sağlayan Türk Telekom ve diğer işletmeciler yıllık net satış hasılatlarının %1'ini hazineye aktarmakla yükümlü tutulmuşlardır.

11 Hülya Kırmanoğlu, Binhan Elif Yılmaz, Nazan Susam, "Maliye Teorisi'nin Çıkması: Küresel Kamusal Mallar (Kalkınma Yardımları içinde Küresel Kamusal Malların Finansmanı), Maliye Dergisi, S.150, Ocak-Haziran 2006, 25-52, s.34.

12 Bu konuda detaylı değerlendirme için bkz. Yılmaz ve Biyan, s.2923 vd.

için cazip bir 'vergi dayanağı' olarak görülse de bu sektörün asıl gücü yarattığı pozitif dışsallıklar ve ekonomik büyüme üzerindeki çarpan etkisidir. Şebekeye katılan her yeni kullanıcı tüm sisteme değer katarken, bilgiye erişim maliyetini düşüren mobil iletişim, işlem maliyetlerini azaltarak özellikle düşük gelirli ülkelerde GSYH büyümesini doğrudan tetiklemektedir. Ancak, kısa vadeli bütçe hedefleriyle cihazlara, bağlantı ücretlerine veya operatör kârlarına uygulanan aşırı ve sektöre özgü vergiler, şebekenin yayılımını (penetrasyonunu) yavaşlatarak uzun vadeli toplumsal refah artışını engelleme riski taşımaktadır. Sektörün sağlıklı işlemesi için düzenleme (regülasyon) politikalarının temel amacı gelir elde etmek değil, rekabetçi fiyatlarla yaygın hizmet sunulmasını sağlamak olmalıdır. Piyasada genellikle yerleşik tek bir operatörün hâkim olması, gerçek rekabetin tesisi için spektrum yönetimi ve fiyat düzenlemesini zorunlu kılmaktadır. Burada kritik olan denge hem maliye yönetiminin hem de düzenleyici kurumların sektörü ayrı ayrı vergilendirerek 'ortak bir merayı aşırı otlatma' (overgrazing the commons) hatasına düşmemeleridir. Dolayısıyla vergi sisteminin kâr odaklı (rantı hedefleyen) ve üretimi bozmayan bir hiyerarşide kurgulanması, tüketici erişimini engelleyen bariyerlerin ise kaldırılması savunulmaktadır¹³.

Bu çıkarım ve tespitlerin sonucu haberleşmenin vergilenmesinde bir gereklilik olduğu ancak bunun ölçüsüz yapılmaması gerektiğine dair temel kuralın ortaya çıkmasıdır. Sadece temel bir hakkın kullanımı açısından önemli olmakla kalmamakla aynı zamanda yarattığı pozitif dışsallıkların da dikkate alınarak vergileme yapılması önemlidir. Bu ifadeler özellikle Türk Vergi Sisteminde haberleşme üzerindeki mali yük sayısının çok olması ve hem merkezi hem de yerel bazda vergilerin konulmasının gerekli olup olmadığı nok-

tasında akıllarda soru işareti yaratması açısından önemlidir. Çalışmanın ilerleyen kısımlarında da bu tartışmanın diğer boyutları da dikkate alınarak değerlendirme yapılacaktır.

2. YEREL Mİ MERKEZİ Mİ OLMALI?

Yarattığı dışsallık ve temel hakka yaptığı temasin yanında bir başka dikkat çeken husus haberleşme üzerinden alınan verginin mali tevzin açısından konumudur. Haberleşme vergisinin yerel yönetimlere bırakılması mı yoksa merkezi hükümet tarafından mı tahsil edilmesi konusu; mali özerklik, iktisadi etkinlik ve tahsilat verimliliği açılarından literatürde ve kaynaklarda geniş yer bulan bir tartışmadır. Tartışılan unsurların başında mali özerklik ve yerel yönetimlerin öz geliri olup olmaması gerektiği hususu yatmaktadır. Kimi görüş sahiplerine göre yerel yönetimlerin merkezi idareye bağımlılığının azaltılması ve özerk mali güç oluşturulabilmesi açısından haberleşme vergisi ve benzeri vergilerin yerel yönetimlere bırakılması gerekli görülmektedir¹⁴. Buna paralel bir husus ise demokratik katılım ve hesap verilebilirlik unsurudur. Kimi görüşlere göre yerel yönetimlerin vergilendirme yapabilmesi kişiler ile yerel yönetimler arasındaki demokratik bağın artmasına ve hesap verilebilirliğin öne çıkarak duyarlı hale gelmesine sebep olabilmektedir¹⁵. Diğer yandan Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı¹⁶ gereği de yerel yönetimlerin mali kaynaklarının en azından bir bölümünün oranlarını kendilerinin belirleyebilecekleri yerel vergi ve harçlardan oluşması gerektiği¹⁷ dikkate alındığında haberleşme vergisinin yerel yönetimlere bırakılabileceği ifade edilebilir. Bu görüş sahipleri yerel yönetim gelir kaynaklarının çeşitlendirilmesi gerektiği yönündeki yaklaşımları nedeniyle vergilemenin meşru zeminini oluşturmaya çalışmaktadırlar. Bir başka ifadeyle haberleşme vergisinin özelinde bir argümanları

¹³ Thornton Matheson ve Patrick Petit, "Taxing Telecommunications in Developing Countries", IMF Working Paper, WP/17/247, 2017, s.10-12, <https://www.imf.org/-/media/files/publications/wp/2017/wp17247.pdf>, (06.04.2026). Yazarlar telekomünikasyon sektöründe verimliliği koruyan bir vergi sisteminin nasıl olması gerektiğine dair somut bir stratejik hiyerarşi (tercih sırası) sunmaktadır. Bu hiyerarşiye göre, en ideal yöntem sınırlı rekabetten doğan "ekonomik rantın" (aşırı kârın) vergilendirilmesidir; çünkü bu yöntem ne yatırım kararlarını bozar ne de tüketici fiyatlarını artırır. Eğer bu yeterli gelmezse, kullanım üzerinden alınan özel tüketim vergileri bir seçenek olabilir; ancak bu vergilerin kullanım miktarını düşürerek ekonomik verimliliği azaltma riski her zaman göz önünde bulundurulmalıdır. Buna karşılık makale, şebekeye girişi engelleyen cihaz ve SIM kart vergileri ile üretim maliyetini artıran altyapı girdi vergilerinden kesinlikle kaçınılması gerektiği sonucuna varır. Cihazlara konulan yüksek vergiler, özellikle düşük gelirli kesimin dijital dünyaya katılımını engelleyerek "şebeke dışsallıklarını" (yeni kullanıcıların sisteme kattığı ortak değer) yok etmektedir. Sonuç olarak, yabancı sermayeyi çekmek için vergi teşviklerine ihtiyaç duyulmadığı, bunun yerine şebekeye erişimi kolaylaştıran ve kârı hedefleyen bir vergi yapısının uzun vadeli ekonomik büyüme için en sağlıklı yol olduğu vurgulanmaktadır.

¹⁴ Fazıl Aydın, "Yerel Vergi Niteliği Açısından Haberleşme Vergisinin Etkinlik ve Gerekliliği Üzerine Yaklaşımlar", *Fiscaoeconomia*, Y.7, S.1, 2023, 644-659, 655.

¹⁵ Haluk Egeli ve Funda Diril, "Türkiye'de Yerel Yönetimlerde Mali Özerklik ve Vergilendirme Yetkisi", *Sayıştay Dergisi*, S.84, 2012, s.39.

¹⁶ RG, 03.10.1992/21364.

¹⁷ Doğan Bozdoğan ve Cuma Çataloluk, "Belediyelerin Vergilendirme Yetkisinin Kanunilik ilkesi Açısından incelenmesi" *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 7(3), Kasım 2017, 433-444, 441. Mahmut inan ve M. Sena Ekici, "Yeni Anayasa Tasarısında Vergilendirme Yetkisi ve Yerel Yönetimler", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Güz-2010 Cilt:9 Sayı:34 (300-314), 311.

yoktur. Verginin yerel yönetimlere bırakılması gelir kaynağı yaratılmasına ve hesap verilebilirliğin yerel bazda daha etkin olabileceği argümanına dayanmaktadır.

Bir diğer unsur ise iktisadi etkinlik ve faydalanma ilkesidir. Kimi görüşlere göre bu vergi faydalanma ilkesine dayandığından, yerel ihtiyaçları kolayca tespit edebilecek yerel yönetimlerin, yerel hizmetlerin finansmanında bu vergiden elde edilen gelirleri kullanmasının kaynak dağılımı açısından yerinde olacağı¹⁸ ifade edilmektedir. Ancak bu tespit haberleşme “yerel bir hizmet midir” sorusunun da cevaplanmasını gerektirmektedir¹⁹. Kanuni düzenlemeler bu hizmetin esasen merkezi yönetimin üzerinde ve sorumluluğunda olduğunu²⁰, yerel yönetimlerin ise bu hizmetlerin yerine getirilmesinde destek vermesi gereken tamamlayıcı rolde yer aldığını²¹ göstermektedir.

Öte tarafta ise tahsilat etkinliği açısından merkezi hükümetler tarafından tahsil edilen vergilerin yerel idarelerden daha etkin ve tarafsız tahsil edilmesi²² noktasında merkezi hükümetlerin vergilemeyi yapmasının daha doğru olacağı ileri sürülmekte ve yine merkezi hükümetlerin daha nitelikli personele ve teknolojik altyapıya sahip olması²³ da dikkate alındığında bu verginin merkezi yönetimlere bırakılmasının etkin olacağı ifade edilmektedir. Politik riskler yönünden ise kimi görüş sahipleri tarafından yerel yöneticilerin seçimle görev gelmeleri ve kendilerine kolay ulaşılabilirlik nedeniyle “oy kaybı endişesi” çerçevesinde tarh ve tahsilat süreçlerinde daha esnek davranabilecekleri ifade edilmiş ve yerel yönetimlere özellikle oranlar hususunda yetki verilmesi durumunda

bölgeler arası vergi oranlarının farklı olabileceği sonucunda düşük vergi oranları uygulanan bölgelere kaymalar olabileceği ve rekabetin bozulacağı²⁴ da ileri sürülmüştür. Bunlara ilave olarak Türkiye Cumhuriyeti 1982 tarihli Anayasa’nın da buna izin vermediği literatürde vurgulanmıştır²⁵.

Hali hazırda kuralları yasal olarak belirlenen haberleşme vergisinin oranlarının belirlenmesi hususunda anayasal değişiklik yapılması kaydıyla belediye meclislerine yetki verilebilmesinin mümkün olabileceğine dair görüşler²⁶ bulunmakla birlikte verginin yenilenmesi ve günümüze uyarlanması ihtiyacı olduğunu öne çıkaran görüşler²⁷ de bulunmaktadır. Yerel yönetimlere bu verginin devredilmesi durumunda merkezi yönetimle eşgüdümlü, etkin bir bilgi yönetim sistemi ve denetim mekanizması kurulması gerektiği²⁸ ifade edilmiştir. Bu yaklaşımlardan haberleşme vergisinin yerel yönetimlerin öz geliri olarak kalması, ancak vergi kaçaklarını önleyecek dijital altyapının merkezi idare ile koordineli şekilde kurulması ve yerel meclislerin sınırlı da olsa oran belirleme yetkisine anayasal olarak kavuşturulmasının çok desteklenen argümanlar olduğu görülmektedir.

Netice itibarıyla yerel yönetimlerin öz gelir kaynaklarının olması gerektiği doğru ve zorunlu olmakla birlikte haberleşme açısından yerel hizmetlerle nasıl bağdaştırılacağı ve literatürde de ifade edildiği üzere merkezi yönetim tarafından mı yoksa yerel yönetim tarafından mı alınmasının doğru olacağının sorgulanması gerekir. Farklı bir ifadeyle haberleşme gelir kaynağı olarak yerel yönetimlere bırakılmalı mıdır? Haberleşmenin hizmeti asıl olarak kim tarafından verilmektedir?

18 Taha Emre Çiftçi ve İbrahim Organ, “Yerel Vergileme”, *Opus Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, Y.9, C.10, S.17, 2019, 1705-1734, 1723.

19 T.C. Cumhurbaşkanlığı, Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Analitik Bütçe Sınıflandırması Rehberi, Ekonomik İşler Ve Hizmetler, İletişim Hizmetleri, - Haberleşme sistemlerinin (posta, telefon, telgraf, telsiz ve uydu haberleşme sistemleri) inşası, genişletilmesi, iyileştirilmesi, işletilmesi ve bakımı ile ilgili iş ve hizmetlerin idaresi, - Haberleşme sistemleri işletiminin düzenlenmesi (franchise verilmesi-acentelik, frekans tahsis, hizmet verilecek pazarların belirlenmesi ve alınacak ücret tarifelerinin belirlenmesi ve benzeri), - Haberleşme iş ve hizmetleri ile ilgili genel bilgi, teknik dokümantasyon ve istatistiklerin oluşturulması ve dağıtılması, - Haberleşme sistemlerinin işletilmesi, inşa edilmesi, bakımı ya da yenilenmesini desteklemek üzere verilen hibeler, krediler ya da sübvansiyonlar. Bkz. https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/04/AnalitikEkorehber_2019-2021.pdf, (10.04.2026).

20 Örneğin Elektronik Haberleşme Kanunu, 5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun’unda sorumluluğun Ulaştırma Bakanlığına olduğu anlaşılmaktadır.

21 5393 Sayılı Belediye Kanunu’nun 15/r bendinde kuruluş izni verilen alanda tesis edilecek elektronik haberleşme istasyonlarına kent ve yapı estetiği ile elektronik haberleşme hizmetinin gerekleri dikkate alınarak ücret karşılığında yer seçimi belgesi vermek belediyelerin görevleri arasında sayılmıştır.

22 Çiftçi ve Organ, s.1724.

23 Murat Ali Dulupçu, Gökhan Özkul, Hidayet Ünlü, Meral Sayın, “Yerel Yönetimlerin Vergilendirme Yetkisine İlişkin Değerlendirmeler”, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Yıl: 2014/2, Sayı:20, 27-54, 51.

24 Dulupçu ve diğerleri, s.46.

25 Bozdoğan ve Çataloluk, s.442.

26 Bozdoğan ve Çataloluk, s.442.

27 Egeli ve Diril, s.41.

28 Aydın, s.655.

Hizmetin kontrol ve denetimi hangi taraftadır?

Haberleşme, yerel değil ulusal ve hatta küresel bir şebekedir. Bu hizmetin dışsallıkları yerel sınırları aşan bir durum olarak nitelenmektedir. Yerel yönetimlerin koyacağı farklı vergi oranları, şebekenin ülke genelinde dengeli yayılımını bozabilir²⁹. Bu nedenle haberleşme hizmetinin hem merkezi hem de yerel yönetimler tarafından vergilenmesi sektörün zarar görmesine, yetki karmaşası yaşanmasına ve yerel yönetimler arası farklı vergi oranlarının uygulanması durumunda bölgeler arası dengesizliklerin olmasına neden olabileceği³⁰ de ifade edilebilir. Yerel yönetimlere haberleşme vergisinin belirlenmesi hususunda yetki verilmesi, örneğin belediye meclislerine, ciddi sorunlar yaratabilecektir. Anayasa Mahkemesi de bu tip sorunları görmüş ve geçmişte 2464 sayılı Kanun'un belediye meclislerini yetkilendirdiği hükmünü iptal etmiştir³¹. Anayasa'nın 73. maddesi mevcut hali ile buna izin vermemektedir.

Öte yandan Türkiye'de Haberleşme Vergisinin yerel yönetim gelirleri içindeki oranı son yirmi yıl içinde ciddi düşüş trendi içindedir. 2006 yılında söz konusu verginin yerel yönetim toplam geliri içindeki oranı %0,17 oranında iken, 2022 yılının başında bu oran %0,01'e kadar düşmüştür. Dolayısıyla bu vergi her geçen yıl belediye bütçelerindeki önemini mali amaç açısından kaybetmiştir. Denilebilir ki günümüzde tahsil edilen haberleşme vergisinin bütçeye katkısı "yok" denecek seviyeye gelmiştir. Bunun nedeni olarak eski teknoloji olarak kabul edilen teleks, faksimile kullanımının bitmesi ve mobil telefon kullanımının artması olarak kabul edilmektedir³².

Haberleşme Vergisinin kaldırılması 2006 yılında gündeme gelmişse de³³ uygulanmaya devam etmekte, revize edilerek yerel yönetim geliri ola-

rak mı kalmalı mı yoksa ÖİV'den belediyelere pay verilerek şekil mi değiştirilmeli tartışmalarının devam ettiği görülmektedir. Tüm bu değerlendirmeler ve tespitler yerel yönetimler tarafından tahsil edilen Haberleşme Vergisinin kaldırılması ve bir gelir yaratılacaksa, merkezi yönetim tarafından tahsil edilen bir vergiden -örneğin özel iletişim vergisi- belediyelere pay verilmesinin daha yerinde olacağı kanaatini güçlendirmektedir. Aynı zamanda haberleşme üzerindeki mali yükümlülük sayısı azalacak ve sistem sadeleşmiş olacaktır. Merkezi yönetimin etkin olarak tahsil gücüne sahip olması ile vergi kaybı yaşama riski ciddi oranda azaltılarak, bu vergiden elde edilen gelirin bir kısmının doğrudan belediyelere aktarılması uygun görülmektedir. Böylece belediyelerin gelir kaybı yaşamalarının önüne de geçilmiş olunur. Nitekim aşağıda detaylıca ele alındığı üzere bu verginin 1940'lı yılların sonunda konulmasındaki amaç da budur. O dönem belediyelere haberleşme hizmetlerinden pay verilmesidir.

3. HABERLEŞME VERGİSİNİN KRONOLOJİK GE- Lişimi

3.1. 5237 Sayılı Kanun Dönemi: 1948-1981

Bugünkü ismi ile Haberleşme Vergisinin yürürlüğe girmeden evvel 'telefon abone ve konuşma ücretlerinden belediye payı' adı altında tahsil edilen bir mali yükümlülük olarak uygulandığı anlaşılmaktadır. 1948 yılında uygulanmaya başlayan ve 1981 yılına kadar belediye meclislerinin kararı ile en çok %20 oranında uygulanan söz konusu belediye payı yerel yönetim gelirleri niteliğine büründürülmüştür³⁴. Uygulamada uluslararası ve ulusal kapsamdaki telefon görüşmeleri ücretleri üzerinden tahsil edilmiş bu belediye payı Posta Telgraf Telefon (PTT) idaresi tarafından tahsil edilerek belediyelere aktarılmıştır³⁵. Peki bu

²⁹ Matheson ve Petit, s.15. Yazarlar her iki tarafın (yerel ve merkezi) ayrı ayrı vergi veya harç talep etmesi durumunda, sektörü "aşırı otlatılan bir mera"ya benzetmektedir.

³⁰ Taxing Telecommunication/ICT Services: An Overview Report, Regulatory and Market Environment, Telecommunication Development Sector, June 2013, s.25-26, <https://www.itu.int/en/itu-d/regulatory-market/documents/taxation%20study-final-en.pdf>, (06.04.2026).

³¹ "İtiraz konusu kuralda, belediye gelirleri arasında yer alan bazı vergilerin maktu tarifelerini, kanunda belirlenen alt ve üst sınırlar arasında kalmak kaydıyla belirleme yetkisi belediye meclislerine verilmiştir. Belediye meclislerine verilen bu yetki, kanun koyucu tarafından vergilenin temel öğelerinin belirlenerek uygulamaya, tekniğe ve uzmanlığa ilişkin konularda yürütme organına verilen düzenleyici idari işlemlerde bulunma yetkisi ya da kanunla getirilen bir düzenlemeyi açıklayıcı ve tamamlayıcı nitelikte verilen bir yetki olmayıp doğrudan vergi miktarının belirlenmesine ilişkin bir yetkidir. Anayasa'nın 73. maddesinin dördüncü fıkrasında...Bakanlar Kurulu'na verilen bu yetki istisnai bir yetkidir. Vergilendirilmede esas kural, vergilerin kanunla konulup, kaldırılması ve değiştirilmesidir. Dolayısıyla bu konularda yukarı ve aşağı sınırları belirleme yetkisi kanun koyucuya aittir. Bu sınırlar içinde değişiklik yapma yetkisi ise kanunun öngörmesi koşuluyla ancak Bakanlar Kurulu'na verilebilir", AYM, E.2010/62, K.2011/175, T.29.12.2011, <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Dosyalar/Kararlar/KararPDF/2011-175-nrm.pdf>, (05.04.2026).

³² Aydın, s.651.

³³ Aydın, s.653.

³⁴ Bülent Taş ve Nazmi Kayağdı, "Tek Mükellefli Vergi: Haberleşme Vergisi", Yayın tarihi: 25.12.2016, bkz. <https://vergialgi.com/tek-mukellefli-vergi-haberlesme-vergisi>, (Erişim tarihi: 12.02.2026).

³⁵ Aydın, s.646.

payın konulmasındaki gerekçe neydi?

Mülga 5237 Belediye Gelirleri Kanunu³⁶ ile 'telefon abone ve konuşma ücretlerinden belediye payı' başlığı altında sekizinci maddede yapılan düzenleme uyarınca, "Şehirler ve Milletlerarası Haberleşmeleri ayrık olmak üzere bütün telefon abone ve konuşma ücretlerine belediye meclislerinin kararı ile en çok %20 nispetinde belediye payı eklenebilir. Bu pay PTT İdaresince asıl ücretle birlikte tahsil ve belediyeye teslim olunur". 1945 yılındaki tasarıya dayanan bu düzenlemenin genel gerekçesinde telefon konuşma ücretlerine belediye payı eklenmesinin uygun olacağı³⁷ ifade edilmiştir. Farklı bir ifadeyle aslında telefonlardan alınan konuşma ücretlerinden belediyeye pay aktarımı yapılması esasına dayanarak hikâyenin başladığı görülmektedir. Tasarı halinde telefon abone ve konuşma ücretlerine belediye payı eklenmesine ait hükümlerde vergi oranını belirleyen merci olarak "Bakanlar" ifadesi konulmuş olduğu³⁸, bahse konu ifadenin Geçici Komisyon'da "Belediye Meclisleri" olarak değiştirildiği³⁹ anlaşılmaktadır.

3.2. 2464 Sayılı Kanun Dönemi: 1981 ve Sonrası

1981 yılında yürürlüğe giren ve hala varlığını koruyan 2464 Sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun madde gerekçesinde⁴⁰ "5237 sayılı Kanunda telefon ücretlerinden belediye payı adı altında düzenlenmiş bulunan bu mükellefiyet, bu defa şehirlerarası konuşmaları da içerecek biçimde yeniden tedvin edilmiştir. Tasarının bu maddesi milletlerarası konuşmalar hariç olmak üzere bütün telefon konuşmaları ve abone ücretlerinin Telefon Vergisine tabi olduğunu hükme bağlamıştır" ifadesine yer verilmiştir. Müteakip madde gerekçelerinde ise "Telefon Vergisinin mükellefinin telefon konuşma ve abone ücretlerini tahsil eden PTT idaresi olduğunu hükme bağlandığı", "Telefon Vergisi matrahının telefon konuşmaları ve abone için muayyen tarifelere göre alınan ücret olduğu ve matraha Gider Vergilerinin dahil edilemeyeceği" hususlarına yer verilmiştir.

Günümüzde halen yürürlükte olan söz konusu kanun ile anlaşılmaktadır ki belediye payı ismi "telefon vergisi" ismine çevrilmiş ve verginin kapsamı genişletilerek ulusal ağıdaki tüm telefon görüşme ve abone ücretleri vergilendirilmek istenmiştir. Söz konusu madde aşağıdaki şekilde kanunda yerini almıştır:

"2. Telefon Vergisi:

Konu:

MADDE 36. — Bütün telefon konuşma ve abone ücretleri (Milletlerarası konuşmalar hariç) Telefon Vergisine tabidir.

Mükellef:

MADDE 37. — Telefon Vergisinin mükellefi, telefon konuşma ve abone ücretlerini tahsil eden PTT İdaresidir.

Matrah:

MADDE 38. — Telefon Vergisinin matrahı, telefon konuşmaları ve abone için muayyen tarifelere göre alınan ücrettir. Matraha, Gider Vergileri dahil edilmez.

Nispet:

MADDE 39. — Telefon Vergisinin nispeti yüzde 10'dur.

Beyan ve Ödeme:

MADDE 40. — Mükellefler, bir ay içindeki vergiye tabi muamelelerini bağlı bulundukları belediye vergi dairesine ertesi ayın 20 nci günü akşamına kadar bir beyanname ile bildirmeye ve hesaplanan vergiyi aynı sürede ödemeye mecburdurlar. Beyannamelerin şekil ve muhtevası İçişleri ve Maliye Bakanlığınca tayin ve tespit olunur".

Kanun'un ihtisas Komisyonundaki görüşmele-ri esnasında yapılan değişiklik ile Telefon Vergisi olarak ihdas edilen düzenlemenin ismi bu kez "Haberleşme Vergisi" olarak değiştirilmiş ve kapsamı

³⁶ 5237 Sayılı (mülga) Belediye Gelirleri Kanunu, 01.07.1948, RG 09.07.1948/6953.

³⁷ Belediye Gelirleri Kanun Tasarısı (mülga), (1/65), 13.12.1945, s.3. <https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/do8/co12/tbmmo8012078ss0177.pdf>, (26.03.2026).

³⁸ Belediye Gelirleri Kanun Tasarısı (mülga), (1/65), s.6.

³⁹ "Şehir ve kasabalar içinde telefon abone ve ücretlerine en çok % 20 belediye payı eklenmesinde Komisyon Hükümetle uyummuş ise de belediyelerin otonomisini korumak maksadı ile kurnet teklifinden hayli farklı olarak kabul Bakanlıkların tasvibini kaldırarak "Belediye Meclisi Kararı"na ıktifa etmiştir". Belediye Gelirleri Kanun Tasarısı (mülga), (1/65), s.23-24.

⁴⁰ 2464 Sayılı Belediye Gelirleri Kanun Tasarısı, Milli Güvenlik Konseyi, S.Sayı:152, 11.12.1980, s.8. https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/MGK_/do1/co03/mgk_01003053ss0152.pdf, (26.03.2026).

da genişletilmiştir. Telefon hizmetleri yanında telex, faksimile ve data ücretleri de verginin konusuna alınmıştır. Mükellefin PTT idaresi olduğu hükme bağlanmış, matrahi gösteren maddede "tesis, devir ve nakil ücretlerinin" matraha dahil olmadığı da ayrıca belirtilmiştir. Öte yandan verginin oranı %10'dan % 6'ya düşürülmüştür. Genel ve Katma Bütçeli kurumlarla il özel idare ve belediyelere ve bunların kurdukları birliklere ait telex, faksimile ve data ücretleri vergi kapsamı dışında bırakılmıştır⁴¹. Verginin oranı ile genel ve katma bütçeli idarelerle il özel idaresi ve belediyelere yönelik vergi bağışıklığı hükmünün aynı maddede olması TBMM görüşmelerinde eleştiri konusu olmuş ve ilgili bağışıklık hükmünde telefon ifadesinin olmasına da dikkat çekilmiş ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır⁴². Böylece Haberleşme Vergisi ile ilgili düzenlemeler aşağıdaki şekilde ihdas edilmiştir.

1. Haberleşme Vergisi:

Konu:

MADDE 29. — Belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde abonelerinden Posta Telgraf Telefon İşletmesi tarafından tahsil edilen telefon, telex, faksimile ve data ücretleri (tesis, devir ve nakil ücretleri hariç) Haberleşme Vergisine tabidir.

Mükellef:

MADDE 30. — Haberleşme Vergisinin mükellefi, telefon, telex, faksimile ve data ücretlerini tahsil eden Posta Telgraf Telefon İdaresidir.

Matrah:

MADDE 31. — Haberleşme Vergisinin matrahi, tesis, devir ve nakil ücretleri hariç olmak üzere tahsil edilen ücrettir. Matraha gider vergileri dahil edilmez.

Nispet:

MADDE 32. — Haberleşme Vergisinin nispeti yüzde 6'dır. Ancak genel ve katma bütçeli kurumlarla il özel idare ve belediyelere ve bunların kurdukları birliklere ait telex, faksimile ve data ücretinden vergi alınmaz.

Beyan ve Ödeme:

MADDE 33. — Bir ay içinde tahsil edilen telefon, telex, faksimile ve data ücretlerine isabet eden Haberleşme Vergisi, ilgili belediyeye tahsilatı takip eden ayın sonuna kadar bir beyanname ile bildirilir ve aynı süre içinde tediye edilir. Beyannamelerin şekil ve muhtevası İçişleri ve Maliye Bakanlıklarınca tayin ve tespit olunur.

Haberleşme Vergisinin ana metni yukarıdaki gibi düzenlendikten sonra metinde 2 kez temel değişiklik olduğu görülmektedir. Bunlardan ilki verginin konusunun belirlendiği 29. maddede gerçekleştirilmiştir. 1985 yılında 3239 Sayılı Kanun⁴³ ile maddede yer alan "abonelerinden" ifadesi kaldırılmıştır. Abone olunması ile verginin ilintisi kesilmiş ve abone olunsa da olunmasa da verginin konusu kapsamındaki ücretler vergiye dahil edilmiştir. Böylece o dönem jeton kullanılarak yararlanılan kamusal alanlardaki umumi telefonlar da vergi kapsamına alınmıştır⁴⁴.

ikinci değişiklik ise oran değişikliğidir. Yasa'da %6 olarak ihdas edilen oran, 1989 yılında 3517 Sayılı Kanun⁴⁵ ile bir kez daha değişikliğe uğrayarak %1'e düşürülmüştür. Hala geçerliliğini korumaktadır. Oranın düşürülmüş olması gerekçesini de merak ettirmektedir. Diğer deyişle yerel yönetimlere katkı sağlanması için getirilen haberleşme vergisinde oranın düşürülmesi demek, yerel yönetimlerin gelirinin azaltılması demektir. Oranın düşürülmesinin nedeni ise ilgili Kanun'un madde

⁴¹ 2464 Sayılı Belediye Gelirleri Kanun Tasarısı, s.17.

⁴² https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/td_v2.goruntule?sayfa_no_ilk=301&sayfa_no_son=334&sayfa_no=329&v_meclis=51&v_donem=1&v_yasama_yili=8v_cilt=3&v_birlesim=053, (26.03.2026).

⁴³ 3239 Sayılı Kanun, RG, 11.12.1985/18955. Gerekçe de benzer bir neden belirtilmiştir: "Haberleşme Vergisi Posta Telgraf Telefon İşletmesince sadece abonelerden alınmakta, abone olmayanlar tarafından ödenen ücretler vergi kapsamına girmemektedir. Abone olan ve olmayanlardan alınan ücretlerin ayrılması ve bu ayırma göre verginin hesaplanmasıındaki zorlukları gidererek uygulamada kolaylık ve basitlik sağlanması için aboneler dışındaki kişilerden tahsil edilen ücretler de verginin kapsamına alınmıştır", S. Sayısı: 357, Bazı Vergi Kanunlarında Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (1/716), s.24, <https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d17/co20/tbmm17020027550357.pdf>, (13.04.2026).

⁴⁴ ilgili dönem Maliye Bakanı TBMM görüşmeleri esnasında jeton ücretleri ile ilgili soruya şu karşılığı vermiştir: "Sayın Başkan, bu maddede ifade edilen istenen, PTT idaresinin ödeyeceği vergidir. Jeton kullanan vatandaşımız jetona ilave bir ücret ödemeyecektir. Vergi dışı bırakılmış olan umumi yerlerdeki telefonların da vergi içine alınması suretiyle, PTT idaresinin bir miktar daha fazla vergi ödemesini öngörmekte; ama birtakım karışıklıkları ve zorlukları da ortadan kaldırmaktadır. Vatandaşa hiçbir külfet getirmemektedir", https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/td_v2.goruntule?sayfa_no_ilk=281&sayfa_no_son=335&sayfa_no=294&v_meclis=1&v_donem=17&v_yasama_yili=8v_cilt=21&v_birlesim=037, (13.04.2026).

⁴⁵ Radyo ve Televizyon Verici istasyonlarının Posta, Telgraf ve Telefon İşletmesi Genel Müdürlüğü Tarafından Kurulması ve İşletilmesi ile Bazı kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun RG, 21.01.1989/20056.

gereğesinde⁴⁶ “Madde, radyo ve televizyon verici istasyonlarının kurulup işletilmesi görevinin PTT’ye verilmesi nedeni ile bu yatırım ve hizmetler için duyulan finans ihtiyacının karşılanması için düzenlenmiş, daha önce PTT tarafından belediyelere yüzde altı oranında ödenen haberleşme vergisinin nispeti yüzde bire indirilmiştir.” ifadesi ile anlaşılmaktadır. Buradan çıkan sonuç kanun koyucu PTT’nin finansmanına ağırlık vererek, belediyelere aktarılabilecek haberleşme vergisinin oranını düşürmek istemiştir. PTT’ye o dönemde radyo ve televizyon verici istasyonlarının kurulup işletilmesi görevini verilince, haberleşme (telefon) hizmetleri yerine bu hizmete kaynak ayrılmıştır. Ancak bu değişim yıllarca bu şekilde kalınca vergi ciddi bir gelir kaynağı olmaktan uzaklaşmaya başlamıştır.

4. HABERLEŞME VERGİSİ İLE İLGİLİ DÜZENLEMELERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

4.1. Haberleşme Vergisinin Konusu ve Kapsamı

İlgili Kanun’un 29. maddesi uyarınca Haberleşme Vergisinin konusuna belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde Posta Telgraf Telefon işletmesi tarafından tahsil edilen telefon, teleks, faksimile ve data ücretleri (tesis, devir ve nakil ücretleri hariç) girmektedir.

Tek tek sınırlı sayma suretiyle verginin konusunu belirleyen kanun koyucu Posta Telgraf Telefon (PTT) işletmesi tarafından tahsil edilen telefon hizmetleri ile verginin konusunu belirlemeye başlamıştır. Kanun gerekçesi itibarıyla bakıldığında sabit telefon hizmetlerinin hedef alındığı açıktır.

Nitekim günümüzdeki uygulama da bu yöndedir⁴⁷. Ancak bugün itibarıyla lafzi yorum yöntemi ile değerlendirme yapıldığında metinden böyle bir ayırım yapılması mümkün değildir. Bugün itibarıyla tahsil edilen tüm telefon hizmetlerinden bu verginin alınması pekâlâ mümkündür. Zira madde hükmü buna izin vermektedir. Lafız açısından PTT tarafından tahsil edilen bir ‘telefon ücreti’ olması yeterlidir. O yıllarda sabit telefon dışında telefon hizmeti olmaması nedeniyle bugünkü tartışmalara da girilmemiştir. Lakin günümüzde telefon ücreti ifadesinin kapsamının genişlediği bir gerçektir⁴⁸.

Öte yandan 4157 Sayılı Kanun’un⁴⁹ Ek Madde 1 uyarınca mevzuatta Türkiye Cumhuriyeti Posta, Telgraf ve Telefon işletmesi Genel Müdürlüğüne yapılan atıflar ilgisine göre Türkiye Cumhuriyeti Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü ile Türk Telekomünikasyon Anonim Şirketi Genel Müdürlüğüne (Türk Telekom) yapılmış sayılmaktadır. Sonuç itibarıyla günümüzde PTT yerine Türk Telekom tarafından tahsil edilen telefon hizmetlerinden haberleşme vergisi alınması hali verginin konusuna girmektedir⁵⁰.

Verginin konusuna giren telefon dışındaki diğer unsurlar ise teleks, faksimile ve data ücretleridir. Teleksin sözlük anlamı telsiz ve telem araçlarına uzaktan haber yazdırma düzenidir⁵¹. Uluslararası mesaj transfer hizmeti olarak kabul edilen teleks, belli bir ağa bağlı olan kişiler arasında tele yazıcılar ve santraller sistemiyle mesajlaşma olanağı sağlamaktadır⁵². Faksimile ise bir telefon hattı kullanılarak yazılı bilgi gönderen ve alan iletişim araçlarıdır. Günümüzde teleks ve faksimile kullanımı oldukça azalmış durumdadır⁵³. İnternetin yaygınlaşması ile

⁴⁶ Radyo ve Televizyon Verici istasyonlarının Posta Telgraf ve Telefon işletmesi Genel Müdürlüğü Tarafından Kurulması ve işletilmesi ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı ve Anayasa; Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonları Raporları (1/443), Genel ve Madde Gerekçeleri, <https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d18/c022/tbmm180220535s0145.pdf>, s.2.

⁴⁷ Burçin Bozdoğanoglu, “Haberleşme Vergisinin Vergi Adaleti Açısından Değerlendirilmesi”, International Journal of Public Finance, Vol./Cilt: 1 | Issue/Sayı: 1 | (2016), pp. 95 – 108, s.100.

⁴⁸ Nitekim Marmara Belediyeler Birliği tarafından yayımlanan bir raporda haberleşme vergisinin sadece sabit telefonlar üzerinden hesaplanması hususunda eleştiri yapılmış ve kapsama cep telefonlarının da dahil edilmesi gerektiği ifade edilmiştir. “Günümüzde ev telefonlarından çok, cep telefonları yaygın olarak kullanılmaktadır. Ancak, yaygın olarak kullanılan cep telefonlarından alınan ücretler Haberleşme Vergisinin konusu olmaması nedeniyle, cep telefonlarından haberleşme vergisi alınamamaktadır. Dolayısıyla, bu verginin kapsamı 1981 yılından bu yana daralmış, bu ise belediyeleri gelir kaybına uğratmıştır. Öneri: 2464 sayılı Kanun’un 29-33. maddelerinde değişiklik yapılarak cep telefonları da Haberleşme Vergisi’nin kapsamına alınmalıdır”. Bkz. Belediyelerin Mali Sorunları ve Çözüm Önerileri, Çalıştay Raporu, Marmara Belediyeler Birliği, Aralık 2015, İstanbul, s.4, <https://www.marmara.gov.tr/UserFiles/Attachments/2017/04/14/7d174b70-19d6-4e93-a8e6-2559cce259d9.pdf>, (05.04.2026).

⁴⁹ Posta, Telgraf ve Telefon İdaresinin Biriktirme ve Yardım Sandığı Hakkında Kanun, RG, 26.12.1941/4994, (Değişiklik 12/5/2001 - 4673/9 md.).

⁵⁰ Türk Telekom A.Ş. ortaklık yapısına bakıldığında hisselerinin yüzde 60’ı Türkiye Varlık Fonu’na, %25’i Türkiye Cumhuriyeti Hazine ve Maliye Bakanlığı’na aittir. Geriye kalan yüzde 15’lik hissesi halka arz edilmiştir. Türk Telekom hisseleri Mayıs 2008 itibarıyla Borsa İstanbul’da (BİST) işlem görmektedir. Türk Telekomünikasyon A.Ş., Mobil operatör TT Mobil İletişim Hizmetleri A.Ş., Genişbant operatörü TNET A.Ş., Yakınsama teknolojileri şirketi Argela Yazılım ve Bilişim Teknolojileri A.Ş., BT çözüm sağlayıcısı Innova Bilişim Çözümleri A.Ş. Çevrimiçi eğitim yazılımları şirketi Sebit Eğitim ve Bilişim Teknolojileri A.Ş. Toptan veri ve kapasite servis sağlayıcısı Türk Telekom International ve iştiraklerinin yüzde 100’üne sahiptir.

⁵¹ Türk Dil Kurumu Sözlükleri (Online), <https://sozluk.gov.tr>, (06.04.2026).

⁵² Britannica (Online), <https://www.britannica.com/technology/telex>, (06.04.2026).

⁵³ Faks kullanımı ile ilgili doğrudan bilgilere doğrudan ulaşılamamakla birlikte yayımlanan raporlarda Sabitte Üretilen Toplam Trafik de yıllar içinde azaldığı görülmektedir. Bu trafiğin içinde faksın olduğu da dikkate alındığında faks trafiğinin de azaldığı ifade edilebilir. Bkz. Bilişim Teknolojileri ve İletişim Kurumu, Yıllık Pazar, Verileri Bülteni, 2024, s.17, <https://www.btk.gov.tr/uploads/pages/yillik-pazar-verileri-bulteni/yillik-pazar-verileri-bulteni-2024-final.pdf>, (13.04.2026). Diğer yandan tamamen bittiği söylenemez. Yapılan bir araştırmada Almanya’daki şirketlerin %25’inin faks kullanmaya devam ettiği tespit edilmiştir. Thomas Cloer, “Fax still merits its role in business”, 18.06.2024, <https://www.retarus.com/blog/en/fax-still-merits-its-role-in-business/>, (13.04.2026).

kullanım alanı hızla artan elektronik posta yöntemi ve sonradan ortaya çıkan çok sayıda alternatif sosyal medya araçları bu iki haberleşme sisteminin kullanım alanının ciddi bir şekilde azalmasına neden olmuştur.

Öte yandan data (veri), mobil cihazlar veya bilgisayarlar üzerinden internete bağlanarak yapılan her türlü bilgi aktarımıdır. Data hatları (M2M) genellikle ses ve SMS'e kapalı, sadece internet odaklı çalışır. Data ücretleri olarak ifade edilen husus bugün itibarıyla internet ortamında yapılan bilgi aktarım işlemleri üzerinden alınan bedeller olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir diğer ifadeyle "data" alışverişinin neredeyse tamamı internet üzerinden yapılmaktadır. Bu tür data alışverişleri üzerinden tahsil edilen ücretler de verginin konusuna girmektedir. Ancak uygulamada Türk Telekom internet abonelikleri TTNet A.Ş. üzerinden yapıldığından üzerinden haberleşme vergisi hesaplanmamaktadır. Türk Telekom data hizmetlerinin Türk Telekom tarafından kurulan tek ortaklı bir şirket olarak TTNet A.Ş. üzerinden yapılmasının bir vergiden kaçınma olabileceği⁵⁴ ifade edilmiştir. Ayrıca aynı firma üzerinden dijital platformlar kullanılarak kablolu tv ve internet hizmetinin ayrı ayrı ya da birlikte gerçekleştirilmesi de dikkate alındığında bu hizmetlerin de haberleşme vergisinin konusuna girdiği ancak bu hizmetlerde de vergi ödenmediği⁵⁵ vurgulanmıştır. Diğer servis sağlayıcılar da aynı şekilde haberleşme vergisinin konusuna giren hizmetler vermektedir.

Görüldüğü üzere haberleşme vergisinin ilk yıllarında sorun olmayan lafzî hali, bugün sorun yumağı oluşmasına neden olmaktadır. Telefon hizmeti kavramının genişlemesi ve Türk Telekom dışındaki başka bir mükellef olamama durumu ilgili kanun maddesinin yenilenmesinin bir zorunluluk yarattığını açık olarak göstermektedir. Özellikle telefon ve data ücretleri kapsamının daha spesifik hale getirilmesi ve haberleşme kavramının tekno-

lojik ve dijital gelişmeler göz önüne alınarak revize edilmesi şarttır.

4.2. Haberleşme Vergisinde Mükellefiyet

BGK'nın 30. maddesine göre verginin mükellefi, telefon, teleks, faksimile ve data ücretlerini tahsil eden PTT idaresidir. Ancak ilgili idarenin 1994 yılında özelleştirme kapsamına alınması ile mükellef değişiklik göstermiştir⁵⁶. 4157 Sayılı Kanun⁵⁷ Ek Madde 1 uyarınca mevzuatta Türkiye Cumhuriyeti Posta, Telgraf ve Telefon İşletmesi Genel Müdürlüğüne yapılan atıflar ilgisine göre Türkiye Cumhuriyeti Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü ile Türk Telekomünikasyon Anonim Şirketi Genel Müdürlüğüne yapılmış sayılır. Bir başka ifadeyle telefon, teleks, faksimile ve data ücretleri veren Türk Telekom A.Ş. verginin mükellefidir.

ilgili düzenlemelerde mükellef olarak sadece "Türk Telekom A.Ş." nin yer alması eleştiri konusu olmuştur⁵⁸. Kimi görüş sahipleri tarafından bu durumun eşitlik ilkesini düzenleyen Anayasa'nın 10. ve vergilendirmede mali güç ilkesini düzenleyen 73/1 maddelerine aykırı olduğu ifade edilmiştir⁵⁹. Yaratılan bu durumun sektörde "vergilendirme asimetrisi" yarattığı⁶⁰ ifade edilerek, iletişimin en önemli unsuru haline gelen mobil iletişimden bu verginin alınmamasının, işletmeciler arasında sunulan hizmetlerin maliyetlerinin farklılaşmasına yol açtığı⁶¹ vurgulanmıştır. Bir başka söylemle sabit telefonlardan vergi alınırken cep telefonu hizmetlerinden vergi alınmaması vergilendirme açısından eşit olmayan sonuçlarla karşılaşılmasına neden olmaktadır. Netice itibarıyla tüm işletmecileri kapsayacak şekilde genişletilmesi hem vergi adaletinin sağlanması hem de yerel yönetimlerin yaşadığı gelir kaybının azaltılması için gerekli görünmektedir. Ancak çalışmanın önceki bölümlerinde de ifade ettiğimiz üzere lafzî yorum yöntemine göre sabit ya da mobil telefon ayrımı yapmak mümkün olmadığından, verginin konusunun yanlış

54 Bozdoğanoglu, s.101.

55 Bozdoğanoglu, s.104.

56 Aydın, s.647.

57 Posta, Telgraf ve Telefon idaresinin Biriktirme ve Yardım Sandığı Hakkında Kanun, RG, 26.12.1941/4994, (Değişiklik 12/5/2001 - 4673/9 md.).

58 Taş ve Kayağdı, s.1.

59 Bozdoğanoglu, s.97-98.

60 Yıldız, s.324.

61 Bilişim ve internet Araştırma Komisyonu tarafından hazırlanan bir raporda "Türk Telekom dışında aynı ve benzer hizmetleri sunmak üzere yetkilendirilen diğer işletmecilerin haberleşme vergisi mükellefiyeti söz konusu değildir. Bu durum da verginin genelliği ilkesine aykırı düşmekte ve aynı ya da benzer hizmetleri sunan işletmeciler arasında sunulan hizmetlerin maliyetlerinin farklılaştırılmasına yol açmaktadır. Bu durumun önlenmesi için ya bu verginin tamamen kaldırılması ya da diğer işletmecileri de kapsar mahiyette mükellefiyetin genişletilmesi gerektiği" ifade edilmiştir. Aktaran, Bozdoğanoglu, s.98.

uygulanmaya devam ettiği ifade edilebilir.

Öte yandan her ne kadar mükellef olarak Türk Telekom kabul edilse de Türk Telekom'un telefon hatlarının (altyapısının) kullanılması ve hizmet bedellerinin tahsilatının da Türk Telekom tarafından yapılması durumunda haberleşme vergisinin akıbetinin de değerlendirilmesi gerekmektedir. Piyasadaki işletmecilere elektronik haberleşme hizmeti sunmak için gerekli şebeke ve altyapıyı kurmak, kaldırmak, bakım ve onarım yapmak gibi amaçlarla kamu ve özel mülkiyet alanlarının altından, üstünden ve üzerinden geçmeleri için tanınan haklara geçiş hakkı⁶² adı verilmektedir. Vergide adaletin tam olarak ne kadar işlediğinin tespiti geçiş hakkının da ayrıca değerlendirilmesi ile netleştirilebilir.

Geçiş Hakkı Ücretleri, Sabit ve Mobil Haberleşme Altyapısı veya Şebekelerinde Kullanılan Her Türlü Kablo ve Benzeri Gerecin Taşınmazlardan Geçirilmesine ilişkin Yönetmelik⁶³ ekinde yer alan Üst Sınırları Tablosunda yer alan fiyat tarifesine göre ödenmektedir. Bu durumda sabit telefon ve internet hizmetlerine ilişkin olarak belediyelere ödenen haberleşme vergisi ile geçiş hakkı ücreti de bir anlamda mükerrer maliyet haline dönüşmektedir⁶⁴.

Uygulamada Maliye Bakanlığı Gelir idaresi Başkanlığı'nın bir özeldesi bu konuya nasıl bakılması gerektiği konusunda bir başlangıç kabul edilebilir. ilgili özeldesi⁶⁵ uyarınca; Türk Telekomünikasyon A.Ş. dışında uzak mesafe hizmeti sunmak üzere yetkilendirilmiş işletmeciler normalde verginin mükellefi değildirler. Ancak bu işletmeciler Türk Telekom'un telefon hatlarını (altyapısını) kullanıyor ve hizmet bedellerinin tahsilatı da Türk Telekom tarafından yapılıyorsa, bu tahsilat bedelleri üzerinden haberleşme vergisi aranması gerekmektedir. Bu durumda netice itibarıyla Türk Telekom'dan sabit telefon ve data altyapı hizmeti olarak son kullanıcılara hizmet veren diğer işletmeciler, eğer faturalamayı ve tahsilatı bizzat

kendileri gerçekleştiriyorlarsa, haberleşme vergisi ödememektedirler⁶⁶. Bu durum, haberleşme vergisinin mükellefinin kanunda ismen sadece "Türk Telekom A.Ş." olarak belirlenmiş olmasından kaynaklanmaktadır⁶⁷. Özeldesi sonucuna göre faturanın kim tarafından kesildiğine göre verginin hesaplanması icap ettiğinden, verginin konusundan ziyade mükellefinin kim olmasından kaynaklanan bir ilişki olduğu açıktır. Verginin konusu geniş olması rağmen mükellefin son derece sınırlı sayılması ciddi anlamda bir belirsizlik yarattığı gibi, sektörün dengelerini bozmakla kalmamakta, bireylerin aynı hizmetlerden yararlanmasına karşın farklı mali yükümlülüklerle karşılaşmalarına neden olmaktadır.

Maliye Bakanlığı'nın farklı özeldelerinde Türk Telekom tarafından diğer işletmecilere sunulan Yerel Ağ Ayrıştırılmış Erişim (YAPA) gibi teknik altyapı hizmetleri nedeniyle blok olarak tahsis edilmesi karşılığında alınan "devre kullanım ücretleri" veya "bağlantı ücretleri", kanunda verginin konusu olarak sayılan telefon, teleks, faksimile ve data ücretleri kapsamında değerlendirilmemiş ve haberleşme vergisine tabi olmadığı vurgulanmıştır⁶⁸. Sonuç olarak Türk Telekom altyapısı üzerinden verilen bir hizmette haberleşme vergisinin doğması için; hizmetin kanunda sayılan türlerden (telefon, data vb.) olması ve tahsilatın Türk Telekom aracılığıyla yapılması gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır. Alt yapıyı kullanan işletmeci tahsilatı kendi yapıyorsa veya sadece teknik altyapı erişim bedeli ödüyorsa haberleşme vergisi doğmamaktadır⁶⁹.

4.3. Haberleşme Vergisinde Matrahın Tespiti, Oran ve Tarih

BGK'nın 31. maddesine göre Haberleşme Vergisinin matrahı, tesis, devir ve nakil ücretleri hariç olmak üzere telefon, teleks, faksimile ve data hizmetleri karşılığında abonelerden tahsil edilen ücretlerden oluşmaktadır. Vergi, tahakkuk eden (faturalanan) toplam hasılat üzerinden değil, sadece mükellef kurum tarafından fiilen tahsil edilen

⁶² Taş ve Kayaşdı, s.3.

⁶³ RG, 27.12.2012/28510

⁶⁴ Taş ve Kayaşdı, s.4.

⁶⁵ 06.06.2008 tarihli ve 57221 sayılı Maliye Bakanlığı, Gelir idaresi Başkanlığı özeldesi, bkz. <https://gib.gov.tr/mevzuat/kanun/449/ozelge/37252>, (Erişim tarihi: 14.01.2026).

⁶⁶ Yıldız, s.322.

⁶⁷ Aydın, s.647.

⁶⁸ 15.04.2008 tarihli ve 39429 sayılı Maliye Bakanlığı Gelir idaresi Başkanlığı özeldesi, <https://gib.gov.tr/mevzuat/kanun/449/ozelge/24967>, (Erişim tarihi: 14.01.2026).

⁶⁹ Yıldız, s.322.

ücretler üzerinden hesaplanır. Tahsil edilmeyen bedeller vergi matrahına dâhil edilmez⁷⁰. Matraha gider vergileri (Özel İletişim Vergisi ve KDV gibi) dahil edilmeyecektir. Aynı Kanun'un 32. maddesine göre ise Haberleşme Vergisinin oranı yüzde 1'dir. Ancak genel ve katma bütçeli kurumlarla il özel idare ve belediyelere ve bunların kurdukları birliklere ait teleks, faksimile ve data ücretinden vergi alınmaz. Bir ay içinde tahsil edilen telefon, teleks, faksimile ve data ücretlerine isabet eden Haberleşme Vergisi, ilgili belediyeye tahsilatı takip eden ayın sonuna kadar bir beyanname ile bildirilir ve aynı süre içinde tediye edilir (m.33).

5. HABERLEŞME VERGİSİ AÇISINDAN DİĞER PROBLEMLER

Haberleşme üzerinden alınan tek vergi haberleşme vergisi değildir. Türk Vergi Sisteminde Özel İletişim Vergisi⁷¹ (ÖiV) haberleşmeyi konu edinen bir diğer önemli bir vergidir. Bunun yanında Katma Değer Vergisi'nin konusuna da haberleşme girmektedir. Bu üç ana vergi haberleşmeyi aynı anda vergilemekte ve tek bir hizmet bedeli üzerinden üç farklı vergi türü tahsil edilmektedir. Bu sonuçla da doğal olarak haberleşme daha pahalı hale gelmektedir.

Haberleşme Vergisi ve ÖiV haberleşme vergileri başlığı altında toplanabilmesine karşın birisi telefon, teleks, faksimile ve data ücretlerine odaklanırken, diğeri her nevi mobil elektronik haberleşme işletmeciliği kapsamındaki haberleşme hizmetleri üzerinden alınmaktadır⁷². Elektriksel işaretlere dönüştürülebilen her türlü işaret, sembol, ses, görüntü ve verinin kablo, telsiz, optik, elektrik, manyetik, elektromanyetik, elektrokimyasal, elektromekanik ve diğer iletim sistemleri vasıtasıyla iletilmesi, gönderilmesi ve alınması elektronik haberleşme olarak tanımlanmaktadır⁷³. ÖiV'nin hedefinin cep telefonu, internet kanalıyla yapılan haberleşmelerdir. Ancak bu haberleşmelere yeri geldiğinde telefon, data vb. hizmetler de dahil olmakta ve Haberleşme Vergisinin konusuna giren

noktalar da kesişim yaşanabilmektedir. Ortak noktalarda çifte vergileme ile karşılaşılması mümkün hale gelmektedir⁷⁴.

Literatürde iki verginin farklı kimliklere sahip olduğu, birisinin merkezi yönetim açısından gelir kaynağı olarak misyona sahip iken, ötekini yerel bazda gelir kaynağı olarak kullanıldığı ifade edilerek vergi teorisi açısından karşılaştırma yapılarak değerlendirilmesinin doğru olmadığı ifade edilmiştir⁷⁵. Ancak burada hukuksal çifte vergilendirme açısından tespit doğru gibi görünse de ekonomik açıdan bir çifte vergilendirme olduğu gerçeğini değiştirmemektedir. Dolayısıyla aynı konu farklı isimler altında birden fazla vergilendirilebilmektedir. Vergi sisteminin basitliği, sadeleşmesi ve belirliliğinin hedef alındığı bir ortamda, tek bir konudan bu kadar çok farklı mali yükümlülük alınması hem karışıklık yaratarak basitliğin ortadan kalkmasına hem de söz konusu hizmetin pahalı hale gelmesine neden olmaktadır. İşte tam bu noktada ölçülülük ilkesi açısından da tartışmalı sonuçlarla karşılaşmaktadır. Bu bağlamda geniş tabanlı bir vergileme anlayışı içerisinde, hizmet ve sektörün dışsalıklarını hesaba katarak planlanmış, basit, kolay ve anlaşılabilir bir vergilendirme hedef alınarak⁷⁶ yeniden düzenleme yapılmasında fayda vardır.

SONUÇ

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu kapsamında düzenlenen Haberleşme Vergisi anayasal haklardan biri olan haberleşme özgürlüğü ile temas eden bir mali yükümlülüktür. Neredeyse 80 yıllık bir maziye dayanan söz konusu yükümlülük telefon görüşmelerinden alınan ücretlerden belediyelere pay verilme isteği ile hayata geçmiştir. Kalıcı hale getirilmesi ve daha sistematik olması amacıyla önce telefon vergisi ismini almış daha sonra bugün de kullanılan ismine kavuşmuştur.

Yerel yönetimlerden belediyelere gelir kaynağı olarak uygulanan Haberleşme Vergisi sabit telefonları konu edindiğinden teknolojik gelişmeler ve

⁷⁰ Bozdoğanoglu, s.101.

⁷¹ 6802 Sayılı Gider Vergileri Kanunu, RG, 23.07.1956/9362.

⁷² a) Her nevi mobil elektronik haberleşme işletmeciliği kapsamındaki (ön ödemeli hatlara yüklemeler için yapılan satışlar dâhil) tesis, devir, nakil ve haberleşme hizmetleri %10; b) Radyo ve televizyon yayınlarının uydu platformu ve kablo ortamından iletilmesine ilişkin hizmetleri %10; c) Kablolu, kablolu ve mobil internet servis sağlayıcılığı hizmeti %10, d) (a), (b) ve (c) bentleri kapsamına girmeyen diğer elektronik haberleşme hizmetleri %10, oranında özel iletişim vergisine tâbidir.

⁷³ 5809 Sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu, Madde 3/h.

⁷⁴ Taş ve Kayağı, s.2.

⁷⁵ Aydın, s.653.

⁷⁶ Biyan ve Yılmaz, s.2925-2926.

toplumsal alışkanlıkların değişimi ile zaman içinde amacına ulaşmaktan uzaklaşmış ve etkin olmayan bir hale bürünmüştür. Bu etkinsizlik ve farkındasızlık o derece boyuta gelmiştir ki yıllarca önemli bir değişikliğe uğramamıştır. Teknolojik ve hukuki dinamizme uyum sağlayamayan bu statik yapı, zamanla verginin kapsayıcılık ve adalet ilkelerinden kopmasına sebebiyet vermiştir.

Çalışmada detayları ile irdelendiği üzere Haberleşme Vergisinin konusuna sadece sabit telefonların girdiği hususu tartışmalıdır. Zira kanun metninde sabit telefonlara ilişkin özel bir kısıtlayıcı ifade yoktur. PTT tarafından tahsil edilen telefon ücretlerinden alınacağı ifade edilmişken ve kanunen kapsam kısıtlanmamış olsa da fiili uygulama sabit telefonlarla sınırlı kalmıştır. Geçmişten gelen alışkanlıkların devam ettiğini, belediye geliri olmasından dolayı ihmal edildiği, haberleşme üzerinde çok sayıda farklı mali yükümlülüklerin de var olması da eklenince sabit telefonlara uygulamaktan öteye geçememiştir. Sabit telefon kullanımının ise cep telefonlarının yaygınlaşması ve internetin yayılması ile ciddi oranda düşmesi ile belediyelerin ciddi bir gelir kaybı yaşadığı açıktır. Öte yandan kamusal mal niteliğinde olan ve temel haklardan birini teşkil eden haberleşme üzerinden alınan verginin bu kadar ihmal edilmesi de doğru olmamıştır. Hızlı bir şekilde güncellenmesi ve belediyelere kaynak amacına uygun hale getirilmesi zorunluluk arz etmektedir.

Haberleşme Vergisinin dikkat çeken bir özelliği ise tek mükellefe hitap etmesidir. Başka hiçbir vergi türünde böyle bir özelliğin olmadığı ifade edilebilir. Aslında çok sayıda bireyin yararlandığı bir hizmetten sadece tek bir mükellefin vergi tahsilatında kullanılması da günümüzde anlamsızlaşmıştır. Kanunun yürürlüğe girdiği yıllarda telefon hizmeti veren tek kurum olan PTT, bugün bu özelliğini kaybedeli çok olmuştur. Verginin mükellefinde hiçbir değişiklik olmaması telefon hizmetlerinin farklı maliyetlerde gerçekleşmesine neden olunca vergide adaleti bozan ve eşitlikten uzaklaşan bir Haberleşme Vergisi uygulanmaya devam etmiştir.

Türk Vergi Sisteminde haberleşme üzerindeki diğer mali yükümlülüklerin de dikkate alınması durumunda farklı düşünmek gerektiği açıktır. Haberleşme Vergisi ile belediyelere ciddi bir gelir yaratılamadığı da bugün itibarıyla bir gerçektir. O zaman diğer mali yükümlülüklerin de sayısının azımsanmayacak bir durumda olduğu dikkate alınırsa verginin tamamen kaldırılması düşünülmelidir. Bu verginin belediyeler açısından yarattığı

bütçe kaybı ise varılan netice itibarıyla merkezi yönetim tarafından tahsil edilen Özel İletişim Vergisinden belediyelere pay verilmesi ile aşılmış olacaktır. Böylece vergi sisteminde sadeleşme de sağlanmış ve akabinde vergi uyum maliyetleri de düşürülmüş olacaktır.

Haberleşme Vergisinin devamına karar verilecekse o zaman da verginin konusunda, mükellefinde değişiklik yapılması ve mevcut hukuki altyapının teknolojik gerçeklerle harmonize edilmesi (uyumlaştırılması) bir zorunluluktur. Mevcut hali ile haberleşme vergisi rejiminin, teknolojik gelişmelerin gerisinde kaldığı ve dijitalleşen iletişim pratikleriyle (mobil ağlar, IP tabanlı iletişim vb.) uyum sağlayamadığı görülmektedir.

KAYNAKÇA

Anayasa Mahkemesi, E.2010/62, K.2011/175, T.29.12.2011, <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Dosyalar/Kararlar/KararPDF/2011-175-nrm.pdf>, (05.04.2026).

Anayasa Mahkemesi, E.2014/87, K.2015/112, RG, 28.01.2016/29607.

İçel, Kayıhan, "Haberleşme Özgürlüğü", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y.41, S.1-2, 71-107.

Aydın, Fazıl, "Yerel Vergi Niteliği Açısından Haberleşme Vergisinin Etkinlik ve Gerekliliği Üzerine Yaklaşımlar", *Fiscaoeconomia*, Y.7, S.1, 2023, 644-659.

Belediyelerin Mali Sorunları ve Çözüm Önerileri, Çalıştay Raporu, Marmara Belediyeler Birliği, Aralık 2015, İstanbul, <https://www.marmara.gov.tr/UserFiles/Attachments/2017/04/14/7d174b70-19d6-4e93-a8e6-2559cce259d9.pdf>, (05.04.2026).

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, Yıllık Pazar, Verileri Bülteni, 2024. <https://www.btk.gov.tr/uploads/pages/yillik-pazar-verileri-bulteni/yillik-pazar-verileri-bulteni-2024-final.pdf>, (13.04.2026).

Bozdoğan, Doğan ve Cuma Çataloluk, "Belediyelerin Vergilendirme Yetkisinin Kanunilik İlkesi Açısından İncelenmesi" *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 7(3), Kasım 2017, 433-444.

Bozdoğanoglu, Burçin, "Haberleşme Vergisinin Vergi Adaleti Açısından Değerlendirilmesi", *International Journal of Public Finance*, Vol./Cilt: 1 | Issue/Sayı: 1 | (2016), pp. 95 – 108.

Cloer, Thomas, "Fax still merits its role in business", 18.06.2024, <https://www.retarus.com/blog/en/fax-still-merits-its-role-in-business/>, (13.04.2026).

Dulupçu, Murat Ali, Gökhan Özkul, Hidayet Ünlü, Meral Sayın, "Yerel Yönetimlerin Vergilendirme Yetkisine ilişkin Değerlendirmeler", Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Yıl: 2014/2, Sayı:20, 27-54.

Emre Çiftçi, Taha ve İbrahim Organ, "Yerel Vergileme", Opus Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, Y.9, C.10, S.17, 2019, 1705-1734.

Egeli, Haluk, Funda Diril, "Türkiye'de Yerel Yönetimlerde Mali Özerklik Ve Vergilendirme Yetkisi", Sayıştay Dergisi, S.84, 2012.

İnan, Mahmut ve M. Sena Ekici, "Yeni Anayasa Tasarısında Vergilendirme Yetkisi ve Yerel Yönetimler", Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Güz-2010 Cilt:9 Sayı:34 (300-314).

Kirmanoglu, Hülya, Binhan Elif Yılmaz, Nazan Susam, "Maliye Teorisi'nin Çıkması: Küresel Kamusal Mallar (Kalkınma Yardımları içinde Küresel Kamusal Malların Finansmanı), Maliye Dergisi, S.150, Ocak-Haziran 2006, 25-52.

Matheson, Thornton, Patrick Petit, "Taxing Telecommunications in Developing Countries", IMF Working Paper,, WP/17/247, 2017, s.10-12, <https://www.imf.org/-/media/files/publications/wp/2017/wp17247.pdf>, (06.04.2026).

Taş, Bülent, Nazmi Karyağdı, "Tek Mükellefli Vergi: Haberleşme Vergisi", Yayın tarihi: 25.12.2016, bkz. <https://vergialgi.com/tek-mukellefli-vergi-haberlesme-vergisi>, (Erişim tarihi: 12.02.2026).

Taxing Telecommunication/ICT Services: An Overview Report, Regulatory and Market Environment, Telecommunication Development Sector, June 2013, <https://www.itu.int/en/itu-d/regulatory-market/documents/taxation%20study-final-en.pdf>, (06.04.2026).

T.C. Cumhurbaşkanlığı, Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Analitik Bütçe Sınıflandırması Rehberi, https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/04/AnalitikEkorehber_2019-2021.pdf, (10.04.2026).

Topuz, Hıfzı, "İletişim Özgürlüğü", Yeni Yüzyıl'da İletişim Çalışmaları Dergisi, Y.2, S.2, Ocak 2021, 4-6.

Yıldız, Fazlı, "Türkiye'de Telekomünikasyon Sektörüne Yönelik Vergisel Düzenlemelerin Değerlendirilmesi", Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi – Sayı 39 – Ocak 2014, 311-326.

Yılmaz, Güneş, Özgür Biyan, "Temel Hak ve Özgürlükler Bağlamında Haberleşme Özgürlüğüne Yönelik Bir Deneme: Vergilendirme Yoluyla Müdahalede Sınır", Legal Mali Hukuk Dergisi, C.13, S.156, 2017, 2901-2936.

2464 Sayılı Belediye Gelirleri Kanun Tasarısı, Milli Güvenlik Konseyi, S.Sayısı:152, 11.12.1980, s.8. https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/MGK_/do1/coo3/mgk_01003053ss0152.pdf, (26.03.2026).

3239 Sayılı Kanun Gerekçesi, S. Sayısı: 357, Bazı Vergi Kanunlarında Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (1/716), s.24, <https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d17/co20/tbmm17020027ss0357.pdf>, (13.04.2026).

06.06.2008 tarihli ve 57221 sayılı Maliye Bakanlığı, Gelir idaresi Başkanlığı özelgesi, bkz. <https://gib.gov.tr/mevzuat/kanun/449/ozelge/37252>, (Erişim tarihi: 14.01.2026).

15.04.2008 tarihli ve 39429 sayılı Maliye Bakanlığı Gelir idaresi Başkanlığı özelgesi, <https://gib.gov.tr/mevzuat/kanun/449/ozelge/24967>, (Erişim tarihi: 14.01.2026).